

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Росица Славчева Драганова, Институт за изследване на изкуствата при БАН, професионално направление: 8.3. „Музикознание и музикално изкуство”

за дисертационния труд на **Светлина Илиева Терзиева-Ангелова**, докторант на Нов български университет с научен ръководител проф. д. изк. Е. Вълчинова-Чендова на тема **„МЛАДЕЖКИТЕ СИМФОНИЧНИ ОРКЕСТРИ – СВЕТОВНИ И НАЦИОНАЛНИ ПРАКТИКИ И МОДЕЛИ”**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, професионално направление: 8.3. „Музикално и танцово изкуство”

Дисертационният труд на Светлина Терзиева **„МЛАДЕЖКИТЕ СИМФОНИЧНИ ОРКЕСТРИ – СВЕТОВНИ И НАЦИОНАЛНИ ПРАКТИКИ И МОДЕЛИ”** описва различни прояви на младежкото оркестрово музициране в световен и национален контекст и представя някои връзки на конкретните примери със съществуващата в съответната страна система за музикално образование на подрастващите и национална музикалнокултурна специфика. Заглавието на дисертационния труд насочва към определен важен обект и предмет на изследване и създава известни очаквания по отношение на неговите резултати, а именно – да се класифицират различните практики на младежко симфонично оркестрово музициране, както и да се съпоставят, сравнят така очертаните модели.

Ето как обаче самата докторантка определя обекта и предмета на своята работа: **„Обект** на дисертационния труд са младежките симфонични оркестри в България и по света, и по-конкретно в Англия, САЩ и Венецуела. **Предмет** на изследването са разнообразните практики на тези

състави, които ако се адаптират спрямо местните възможности и условия, биха могли да послужат за модел, както и да създадат база за развитие на любителското музикално изкуство в България, което винаги е било почвата, на която израства високото професионално изкуство.“ (с. 8 на автореферата).

И още тук, при формулирането на обекта и предмета на изследването се залагат част от проблемите на този текст, който има своите качества и информативност, но повежда своя читател в посока по-различна от очакванията, които създава неговото заглавие. Първо, обект на изследване се оказват не различните световни и национални практики и модели (впрочем никъде в текста не се посочва защо е необходимо почти непрекъснатото дублиране на тези два термина и как по-точно се специализира тяхното терминологично съдържание), които да бъдат проучени, сравнени, класифицирани като цялостен, системен обект и предметени в процеса на възможния генетичен, функционален, терминологичен, жанров или репертоарен анализ, а няколко конкретни практики, избрани по признак, който не се разкрива/уговаря специално в изследването. Разбира се, науката допуска и подобен ход на проучване, стъпил здраво върху анализирането на добре познати на докторанта конкретни обекти, но той предполага последващо екстраполиране на изведения модел, а в рецензирания дисертационен труд фактически не откриваме такъв, въпреки направените заявки и въпреки честата употреба на самата дума модел. За съжаление, същинското интерпретиране на примерите донякъде потъва сред доста многословното им описание, а заявеното адаптиране, тоест така необходимото за действителното изграждане на модела постепенно отсяване и съчетаване на онези устойчиви елементи от добрите чужди практики, които биха могли действително да се приложат в наши условия, като взаимодействат с

националната образователна традиция и конкретна музикалнокултурна ситуация, се заменят от лансирането на една на пръв поглед привлекателна идея за масово въвеждане на младежкото ансамблово и оркестрово свирене както в образователната практика на българското общо училище, така и в някои други локуси, която обаче прозвучава донякъде агресивно (и донякъде в стил културно строителство) именно в резултат на недостатъчното си детайлизиране. И за да приключи с критичното обговаряне на обекта и целите на изследването, ще помоля докторантката в нейния отговор да уточни въз основа на какви данни тя определя на с. 9 в автореферата (и съответно на с. 10 в текста на дисертационния труд) младежките симфонични оркестри като „изключително популярни в близкото минало в България занимания, с които младите хора са били приобщавани към музикалното изкуство“.

Разбира се, изложените разсъждения във връзка с заглавието, обекта и целите на докторантския труд, макар и критични, няма да ми попречат да видя и положителните моменти в рецензираната работа. В процеса на научното търсене – а придобиването на образователната и научна степен „доктор“ неминуемо преминава и през него, а не само през етапа на образователните натрупвания, тяхното формулиране и извеждането на приносите са сложни моменти, които изискват зрялост, както и известно отдалечаване (дори охлаждане) спрямо проблема. Необходимо е, ако се стигне до публикуването на текста, той да бъде внимателно прегледан и да се направят нужните уговорки. Иначе читателят със сигурност ще намери интересни моменти в този текст, структуриран в увод, пет глави, заключение и библиография, разпрострял се на общо 424 страници и чиято цитираната литература включва 308 заглавия, от които 34 на кирилица и 274 на латиница. Лично за мен ценни бяха високо информативните втора и трета глава от труда. Във втора глава са представени данни за политиките за

музикално образование в Англия за периода 1988 – 2018 г. и по-специално *Music Education Hubs* (Музикалнообразователните центрове) и младежките оркестри, реализиращи алтернативни варианти за приспособяване на оркестровата практика към местните условия, както и някои политики и дейности на институции в САЩ, които подкрепят музикалното образование. А гравивната страна на подчертания интерес на докторантката към придобилата широка известност, но – на практика, а и в детайли – малко позната система за развитие на младежките оркестри *El Sistema*, както и към създадените на нейна база оркестрови програми в САЩ и Англия, се състои в това, че представянето на данните за тези практики преминава в успешното им интерпретиране в трета глава на работата. За мен важен е и разделът, посветен на Детско-юношеската филхармония „Пионер“ и на Младежка филхармония „София“.

По темата на дисертационния труд Светлина Терзиева заявява шест публикации, всички те доклади, представени на конференцията *Млад научен форум за музика и танц* в НБУ съответно през 2013, 2014, 2016, 2017, 2018 и 2019 г. Авторефератът е изготвен съобразно изискванията.

Въз основа на така очертаните положителни аспекти на дисертационния труд „МЛАДЕЖКИТЕ СИМФОНИЧНИ ОРКЕСТРИ – СВЕТОВНИ И НАЦИОНАЛНИ ПРАКТИКИ И МОДЕЛИ”, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Светлина Илиева Терзиева-Ангелова **образователната и научна степен доктор**, професионално направление: 8.3. „Музикално и танцово изкуство”.

София, 09 октомври 2019 г. доц. д-р Росица Драганова,

Институт за изследване на изкуствата, БАН